

Rolnummer 6066
Arrest nr. 122/2015 van 17 september 2015

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende de artikelen 604 van het Gerechtelijk Wetboek en 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, gesteld door het Hof van Beroep te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*   *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 9 oktober 2014 in zake de procureur-generaal tegen M. E.A., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 23 oktober 2014, heeft het Hof van Beroep te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden artikel 604 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, in samenhang gelezen met artikel 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, ingevoerd bij de wet van 4 december 2012, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en/of artikel 2.1 van het Zevende Aanvullend Protocol bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, aangezien zij de toegang tot een dubbele aanleg met volle rechtsmacht niet toestaan aan personen die van de Belgische nationaliteit vervallen kunnen worden verklaard wegens veroordelingen die zijn uitgesproken voor in artikel 23/1, § 1, bedoelde misdrijven die in ogenschouw worden genomen vanuit de invalshoek van ‘ ernstige tekortkomingen aan hun verplichtingen als Belgische burger ’ in de zin van artikel 23, § 1, 2°, in het kader van een vordering die met toepassing van artikel 23, § 3, onmiddellijk voor het hof van beroep is gebracht en niet voor de rechter bij wie de strafvordering aanhangig is gemaakt, en zulks zelfs wanneer de veroordelingen waarop de vordering tot vervallenverklaring is gebaseerd, dateren van vóór de inwerkingtreding, op 14 december 2012, van artikel 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit ? ».

Memories zijn ingediend door :

- M. E.A., bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. N. Cohen, advocaat bij de balie te Brussel;
- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel.

M. E.A. heeft ook een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 20 mei 2015 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 10 juni 2015 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Ingevolge het verzoek van een partij om te worden gehoord, heeft het Hof bij beschikking van 10 juni 2015 de dag van de terechtzitting bepaald op 24 juni 2015.

Op de openbare terechtzitting van 24 juni 2015 :

- zijn verschenen :

. Mr. N. Cohen, voor M. E.A.;

. Mr. M. Lambert de Rouvroit, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

M. E.A., die op vijfjarige leeftijd in België is aangekomen, heeft op 17 oktober 2000 de Belgische nationaliteit verkregen door een nationaliteitsverklaring met toepassing van het vroegere artikel 12*bis*, § 1, 3°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, en behield daarbij tevens haar oorspronkelijke Marokkaanse nationaliteit. Bij vonnis van 10 mei 2010 werd zij veroordeeld wegens lidmaatschap, als leidend lid, van een projihadistische terroristische vereniging.

Steunend op die veroordeling, naast andere vonnissen waarbij M. E.A. in het geding werd gebracht wegens deelname aan terreurdaden, heeft de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel M. E.A. op 17 januari 2014 voor het Hof van Beroep te Brussel gedagvaard tot vervallenverklaring van haar nationaliteit wegens « ernstige tekortkoming aan haar verplichtingen als Belgische burger », op grond van de artikelen 23, § 1, 2°, en 23/1, § 1, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit.

Ten aanzien van de door M. E.A. opgeworpen exceptie van onbevoegdheid, die is afgeleid uit artikel 23/1, § 1, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, ingevoegd bij de wet van 4 december 2012, antwoordt de verwijzende rechter dat, aangezien de strafrechtelijke veroordelingen die door het openbaar ministerie ter ondersteuning van zijn dagvaarding zijn aangevoerd, dateren van vóór de inwerkingtreding van de voormelde wet, de enige procedure die ten aanzien van M. E.A. kan worden overwogen, die is waarin in artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit is voorzien, en niet die waarin in artikel 23/1 van hetzelfde Wetboek is voorzien; in het huidige stadium van de debatten beslist hij dat hij wel degelijk bevoegd is om kennis te nemen van de vordering tot vervallenverklaring van de nationaliteit.

De verwijzende rechter stelt evenwel vast dat er sedert de inwerkingtreding van de wet van 4 december 2012 twee concurrerende procedures inzake vervallenverklaring van de nationaliteit naast elkaar bestaan : die waarin in artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit is voorzien, die voor het Hof van Beroep wordt gevoerd, sluit het recht op een dubbele aanleg uit, terwijl die waarin in artikel 23/1 van hetzelfde Wetboek is voorzien, aan de persoon die van zijn nationaliteit vervallen zou worden verklaard door een strafrechter in eerste aanleg, bij een veroordeling wegens bepaalde misdrijven, de mogelijkheid biedt dat recht op een dubbele aanleg uit te oefenen. Indien de vervallenverklaring van de nationaliteit wordt beschouwd als een bijkomende straf, vraagt de verwijzende rechter zich eveneens af of de in artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit bedoelde procedure bestaanbaar is met artikel 2.1 van het Zevende Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, waarin het « recht op hoger beroep in strafzaken » is vastgelegd.

De verwijzende rechter, die het verzoek van de verwerende partij om een vraag aan het grondwettelijk rechtscollege te stellen inwilligt, heeft beslist om het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De verwerende partij voor de verwijzende rechter verzoekt het Hof om de gestelde prejudiciële vraag bevestigend te beantwoorden.

Zij stelt allereerst vast dat de prejudiciële vraag betrekking heeft op vergelijkbare situaties, namelijk, enerzijds, de procedure tot vervallenverklaring van de nationaliteit die is ingeleid op grond van artikel 23, § 1, 2°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, die van toepassing is op feiten die zijn bestraft met strafrechtelijke veroordelingen wegens in artikel 23/1, § 1, 1°, van hetzelfde Wetboek bedoelde misdrijven, die zijn uitgesproken vóór de inwerkingtreding van die bepaling, en, anderzijds, de procedure tot vervallenverklaring van de nationaliteit die, wegens dezelfde feiten, op grond van artikel 23/1, § 1, 1°, zou zijn ingeleid.

De wetgever zelf beschouwt die procedures als zijnde vergelijkbaar, aangezien hij ze in artikel 1, § 2, 4°, a), van het Wetboek van de Belgische nationaliteit in een zelfde categorie « gewichtige feiten eigen aan de persoon » samenbrengt of ze in artikel 15, § 3, eerste lid, van hetzelfde Wetboek vermeldt als beletsels voor de procedure van nationaliteitsverklaring.

Die vergelijkbaarheid vloeit ten slotte voort uit de dagvaarding, aangezien de procureur-generaal een reeks feiten heeft aangehaald die als schending van nu eens artikel 23, § 1, 2°, en dan weer artikel 23/1, § 1, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit zijn omschreven.

A.1.2. Door de in artikel 23/1 bedoelde nieuwe procedure tot vervallenverklaring in te voeren, wou de wetgever dat die maatregel ook kon worden uitgesproken in bijkomende orde, met mogelijkheid van hoger beroep volgens de rechtsmiddelen die van toepassing zijn op de procedure in kwestie, hetgeen een discriminatie teweegbrengt vanuit grondwettelijk oogpunt, maar ook ten aanzien van artikel 2.1 van het Zevende Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, aangezien aan de personen die aan de vroegere procedure zijn onderworpen, een dubbele aanleg wordt ontzegd.

Die discriminatie kan niet het voorwerp van enige toelaatbare verantwoording uitmaken. De afdeling wetgeving van de Raad van State had de aandacht van de wetgever immers gevestigd op de gevaren in termen van rechtszekerheid van het naast elkaar bestaan van de procedures, net zoals het openbaar ministerie, in zijn advies over de nieuwe procedure, de nood aan een harmonisatie van de procedures had beklemtoond. Ingevolge die opmerkingen heeft de wetgever zich ertoe beperkt om via een amendement een wijziging in artikel 604 van het Gerechtelijk Wetboek in te voegen, die aan geen van die bezwaren tegemoetkomt.

A.2.1. De Ministerraad stelt allereerst vast dat M. E.A. niet het voorwerp van een vervallenverklaring op grond van artikel 23/1 had kunnen uitmaken aangezien die bepaling niet van kracht was op het ogenblik dat zij werd veroordeeld. Hij leidt daaruit af dat de in de prejudiciële vraag gesuggereerde vergelijking tussen de personen die, zoals te dezen, op grond van artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit het voorwerp van een vervallenverklaring kunnen uitmaken en die welke met toepassing van artikel 23/1 van hetzelfde Wetboek het voorwerp van een dergelijke vervallenverklaring als bijkomende straf zouden uitmaken, irrelevant is.

Het is dan ook artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit dat, als dusdanig, moet worden getoetst, en niet onder verwijzing naar artikel 23/1 van hetzelfde Wetboek.

A.2.2. De Ministerraad stelt vast dat artikel 2 van het Zevende Aanvullend Protocol enkel in strafzaken in een « recht op hoger beroep » voorziet, terwijl de bij het in het geding zijnde artikel 23 ingevoerde procedure tot vervallenverklaring van de nationaliteit geen strafrechtelijke procedure is, zoals het Hof van Cassatie in een arrest van 30 juni 1949 in herinnering brengt.

Aangezien de dubbele aanleg geen beginsel in burgerlijke zaken is - hetgeen zowel het Grondwettelijk Hof als het Hof van Cassatie bevestigen -, schendt de in het geding zijnde bepaling geen van de bepalingen die zijn bedoeld in de prejudiciële vraag, die ontkennend moet worden beantwoord.

A.3.1. De verwerende partij voor de verwijzende rechter antwoordt dat de vergelijking relevant is en dat de artikelen 23 en 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit allebei op haar van toepassing zijn, waarbij zij van mening is dat de nieuwe procedure op haar had kunnen worden toegepast.

Zij is van mening dat de tekst van artikel 23/1 voldoende ruim is om twee opeenvolgende procedures mogelijk te maken, waarbij het parket dat de vervallenverklaring van de nationaliteit niet gelijktijdig met de vordering tot veroordeling zou hebben gevorderd, later tot vervallenverklaring kan dagvaarden; aangezien artikel 23/1 niet in een aanwijzing van een specifiek rechtscollege voorziet, had de zaak bij de rechter van de rechtbank van eerste aanleg aanhangig moeten worden gemaakt met toepassing van artikel 568 van het Gerechtelijk Wetboek. De verwerende partij, die de in artikel 32 van de wet van 4 december 2012 bedoelde overgangsbepaling vermeldt, die erin voorziet dat artikel 23/1, vanaf de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*, onmiddellijk van toepassing is op alle « aanhangige verzoeken en verklaringen », is van mening dat de inwerkingtreding van de in artikel 23/1 bedoelde bepalingen afhangt van de datum van het inleiden van de procedure tot vervallenverklaring van de nationaliteit en niet van de datum van het plegen van de feiten of van de strafrechtelijke veroordeling. De procureur-generaal heeft trouwens in zijn verzoek tot dagvaarding artikel 23/1 aangehaald, zonder uit te leggen waarom hij de ene procedurele weg had gekozen en niet de andere.

A.3.2. De verwerende partij voor de verwijzende rechter antwoordt vervolgens dat de vervallenverklaring van de nationaliteit, rekening houdend met de autonomie van strafzaken in de zin van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, een strafrechtelijke maatregel is. De voorliggende procedure is immers enkel gebaseerd op feiten die in het Belgische recht strafrechtelijk zijn gekwalificeerd, en die in ogenschouw worden genomen vanuit de invalshoek van « ernstige tekortkomingen » aan de verplichtingen als Belgische burger, zoals blijkt uit de formulering van de prejudiciële vraag. Bij wijze van vergelijking vermeldt zij de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens volgens welke de vervallenverklaring van het rijbewijs door een strafgerecht een sanctie van strafrechtelijke aard vormt.

Voor het overige vermeldt de verwerende partij voor de verwijzende rechter artikel 23, § 6, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, dat de ontvankelijkheid van de voorziening in cassatie beperkt, zodat tegen de beslissing waarbij zij van haar nationaliteit vervallen zou worden verklaard, geen beroep zou kunnen worden ingesteld.

- B -

B.1.1. Aan het Hof wordt een vraag gesteld over artikel 604 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit.

Artikel 604 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd bij de wet van 4 december 2012, bepaalt :

« Onverminderd de in het artikel 23/1, § 1, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit bedoelde gevallen, neemt het hof van beroep kennis van rechtsvorderingen tot vervallenverklaring van de nationaliteit ».

Artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, zoals gewijzigd bij de wetten van 27 december 2006, 4 december 2012 en 25 april 2014, bepaalt :

« § 1. De Belgen die hun nationaliteit niet hebben verkregen van een ouder of een adoptant die Belg was op de dag van hun geboorte en de Belgen wier nationaliteit niet werd toegekend op grond van artikel 11, kunnen van de Belgische nationaliteit vervallen worden verklaard :

1° indien zij de Belgische nationaliteit hebben verkregen ten gevolge van een bedrieglijke handelwijze, door valse informatie, het plegen van valsheid in geschrifte en/of het gebruik van valse of vervalste stukken, door identiteitsfraude of fraude bij het verkrijgen van het recht op verblijf;

2° indien zij ernstig tekortkomen aan hun verplichtingen als Belgische burger.

Het Hof spreekt de vervallenverklaring niet uit indien dit tot gevolg zou hebben dat de betrokkene staatloos zou worden, tenzij de nationaliteit verkregen werd ten gevolge van een bedrieglijke handelwijze, door valse informatie of door verzwijging van enig relevant feit. In dat geval, zelfs indien de betrokkene er niet in geslaagd is zijn oorspronkelijke nationaliteit te herkrijgen, zal de vervallenverklaring van de nationaliteit slechts uitgesproken worden na het verstrijken van een redelijke termijn die door het Hof aan de belanghebbende werd toegekend om te pogen zijn oorspronkelijke nationaliteit te herkrijgen.

§ 2. De vervallenverklaring wordt gevorderd door het openbaar ministerie. De ten laste gelegde tekortkomingen worden in het dagvaardingsexploot nauwkeurig omschreven.

§ 3. De vordering tot vervallenverklaring wordt vervolgd voor het hof van beroep van de hoofdverblijfplaats in België van de verweerder of, bij gebreke daarvan, voor het hof van beroep te Brussel.

§ 4. De eerste voorzitter stelt een raadsheer aan, op wiens verslag het hof uitspraak doet binnen een maand na het verstrijken van de termijn van dagvaarding.

§ 5. Is het arrest bij verstek gewezen, dan wordt het na zijn betekening, tenzij deze aan de persoon is gedaan, bij uittreksel bekendgemaakt in twee bladen uitgegeven in de provincie en in het *Belgisch Staatsblad*.

Het verzet moet op straffe van onontvankelijkheid worden gedaan binnen acht dagen te rekenen vanaf de betekening aan de persoon of vanaf de bekendmaking, zonder verlenging van die termijn wegens de afstand.

Het verzet wordt op de eerste terechtzitting van de kamer die het arrest heeft uitgesproken behandeld op verslag van de aangewezen raadsheer, indien hij nog deel uitmaakt van de kamer of, bij diens ontstentenis, van de raadsheer daartoe door de eerste voorzitter aangewezen, en het arrest wordt binnen vijftien dagen uitgesproken.

§ 6. Voorziening in cassatie is alleen ontvankelijk indien zij met redenen is omkleed en voor zover eensdeels voor het hof van beroep is aangenomen of beweerd dat de staat van Belg van de verweerder in de vordering tot vervallenverklaring het gevolg is van de omstandigheid dat de ouder van wie de verweerder zijn nationaliteit heeft verkregen, op zijn geboortedag zelf Belg was, en anderdeels bij die voorziening de schending of de verkeerde toepassing van wetten waarop het rechtsmiddel is gegrond dan wel het ontbreken van een reden tot afwijzing wordt ingeroepen.

De voorziening wordt ingesteld en berecht zoals is voorgeschreven voor de voorzieningen in criminele zaken.

§ 7. De termijn om zich in cassatie te voorzien en het cassatieberoep schorsen de tenuitvoerlegging van het arrest.

§ 8. Wanneer het arrest, waarbij de vervallenverklaring van de staat van Belg wordt uitgesproken, onherroepelijk is geworden, wordt het beschikkend gedeelte ervan, met vermelding van de volledige identiteit van de belanghebbende, in het register, bedoeld in artikel 25, overgeschreven door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de hoofdverblijfplaats in België van de belanghebbende of, bij gebreke hiervan, door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Brussel.

Daarenboven wordt van het arrest melding gemaakt op de kant van de akte van overschrijving van de inwilligingen van de nationaliteitskeuze of van de verklaring waarbij belanghebbende de Belgische nationaliteit heeft verkregen of van de naturalisatie van de verweerder of van de in België opgemaakte of overgeschreven akte van geboorte indien op deze akte een kantmelding van verwerving van de Belgische nationaliteit is aangebracht.

De vervallenverklaring heeft gevolg vanaf de overschrijving.

§ 9. Hij die van de staat van Belg vervallen is verklaard, kan alleen door naturalisatie opnieuw Belg worden.

In het geval bedoeld in § 1, 1°, verjaart de vordering tot vervallenverklaring door verloop van vijf jaar te rekenen vanaf de datum van het bekomen van de Belgische nationaliteit door de betrokkene ».

B.1.2. Die bepalingen worden in de prejudiciële vraag in verband gebracht met artikel 23/1 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de voormelde wet van 4 december 2012 en gewijzigd bij de wetten van 31 december 2012 en 25 april 2014, dat bepaalt :

« § 1. De vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit kan op vordering van het openbaar ministerie door de rechter worden uitgesproken ten aanzien van Belgen die hun nationaliteit niet hebben verkregen van een ouder of een adoptant die Belg was op de dag van hun geboorte en van Belgen wier nationaliteit niet werd toegekend op grond van artikel 11, § 1, eerste lid, 1° en 2° :

1° indien zij als dader, mededader of medeplichtige veroordeeld werden tot een gevangenisstraf van ten minste vijf jaar zonder uitstel voor een misdrijf vermeld in de artikelen 101 tot 112, 113 tot 120*bis*, 120*quater*, 120*sexies*, 120*octies*, 121 tot 123, 123*ter*, 123*quater*, tweede lid, 124 tot 134, 136*bis*, 136*ter*, 136*quater*, 136*quinquies*, 136*sexies* en 136*septies*, 137, 138, 139, 140, 141, 331*bis*, 433*quinquies* tot 433*octies*, 477 tot 477*sexies* en 488*bis* van het Strafwetboek en de artikelen 77*bis*, 77*ter*, 77*quater* en 77*quinquies* van de vreemdelingenwet, voor zover zij de hen ten laste gelegde feiten hebben gepleegd binnen tien jaar vanaf de dag waarop zij de Belgische nationaliteit hebben verworven, met uitzondering van de misdrijven bedoeld in de artikelen 136*bis*, 136*ter* en 136*quater* van het Strafwetboek;

2° indien zij als dader, mededader of medeplichtige veroordeeld werden tot een gevangenisstraf van ten minste vijf jaar zonder uitstel voor het plegen van een misdrijf waarvan het plegen kennelijk werd vergemakkelijkt door het bezit van de Belgische nationaliteit, voor zover zij het misdrijf hebben gepleegd binnen vijf jaar vanaf de dag waarop zij de Belgische nationaliteit hebben verworven;

3° indien zij de Belgische nationaliteit hebben verkregen door huwelijk krachtens artikel 12*bis*, § 1, 3°, en indien dit huwelijk is nietig verklaard wegens schijnhuwelijk zoals omschreven in artikel 146*bis* van het Burgerlijk Wetboek, onder voorbehoud van de bepalingen van de artikelen 201 en 202 van het Burgerlijk Wetboek.

§ 2. De rechter spreekt de vervallenverklaring niet uit indien dit tot gevolg zou hebben dat de betrokkene staatloos zou worden, tenzij de nationaliteit verkregen werd ten gevolge van een bedrieglijke handelwijze, door valse informatie of door verzwijging van enig relevant feit. In dat geval, zelfs indien de betrokkene er niet in geslaagd is zijn oorspronkelijke nationaliteit te herkrijgen, zal de vervallenverklaring van de nationaliteit slechts uitgesproken worden na het verstrijken van een redelijke termijn die door de rechter aan de belanghebbende werd toegekend om te pogen zijn oorspronkelijke nationaliteit te herkrijgen.

§ 3. Wanneer het vonnis waarbij de vervallenverklaring van de staat van Belg wordt uitgesproken in kracht van gewijsde is gegaan, wordt het beschikkende gedeelte ervan, met vermelding van de volledige identiteit van de belanghebbende, in het register bedoeld in artikel 25 overgeschreven door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de hoofdverblijfplaats in België van de belanghebbende of, bij gebreke hiervan, door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Brussel.

Daarenboven wordt van het vonnis of het arrest melding gemaakt op de kant van de akte van overschrijving van de inwillingen van de nationaliteitskeuze of van de verklaring waarbij belanghebbende de Belgische nationaliteit heeft verkregen of van de naturalisatie van de verweerder of van de in België opgemaakte of overgeschreven akte van geboorte indien op deze akte een kantmelding van verwerving van de Belgische nationaliteit is aangebracht.

De vervallenverklaring heeft gevolg vanaf de overschrijving.

§ 4. Hij die krachtens dit artikel van de staat van Belg vervallen is verklaard, kan alleen door naturalisatie opnieuw Belg worden ».

De artikelen 23 en 23/1 zijn beide opgenomen in hoofdstuk IV, met als opschrift « Verlies van de Belgische nationaliteit », van het Wetboek van de Belgische nationaliteit.

B.1.3. Uit het verwijzingsarrest blijkt dat de voor de verwijzende rechter hangende vordering tot vervallenverklaring van de nationaliteit betrekking heeft op een Belgisch-Marokkaans persoon, die de nationaliteit door nationaliteitsverklaring heeft verkregen, en dat de vordering tot vervallenverklaring is gebaseerd op een ernstige tekortkoming aan de verplichtingen als Belgische burger (het tweede geval dat in paragraaf 1 van artikel 23 is

vermeld); de ter ondersteuning van die vordering aangehaalde feiten betreffen met name een veroordeling wegens deelname aan een terroristische organisatie, bedoeld in artikel 23/1, § 1, 1°, van hetzelfde Wetboek.

B.2. Uit de motieven van de verwijzingsbeslissing blijkt dat de prejudiciële vraag betrekking heeft op de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 2.1 van het Zevende Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, van het verschil in behandeling dat bij de in het geding zijnde bepalingen in het leven is geroepen tussen twee categorieën van Belgen die het voorwerp van een procedure tot vervallenverklaring van de nationaliteit kunnen uitmaken : enerzijds, die welke onder de in artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit bedoelde procedure vallen, die voor het hof van beroep werd gevoerd wegens veroordelingen die zijn uitgesproken voor in artikel 23/1, § 1, 1°, bedoelde misdrijven die in aanmerking worden genomen vanuit de invalshoek van « ernstige tekortkomingen aan hun verplichtingen als Belgische burger » in de zin van artikel 23, § 1, 2°, en die het recht op een dubbele aanleg niet genieten, « en zulks zelfs wanneer de veroordelingen waarop de vordering tot vervallenverklaring is gebaseerd, dateren van vóór de inwerkingtreding, op 14 december 2012, van artikel 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit »; anderzijds, die welke onder de in artikel 23/1, § 1, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit bedoelde procedure vallen, wier vervallenverklaring in bijkomende orde kan worden uitgesproken door de rechter bij wie de strafvordering aanhangig is gemaakt, en die het recht op een dubbele aanleg wel zouden kunnen genieten.

B.3.1. De artikelen 23 en 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit regelen twee onderscheiden procedures tot vervallenverklaring van de nationaliteit.

B.3.2. Met uitzondering van de vroegere tijdelijke en gelegenheidsregelingen is de vervallenverklaring van de nationaliteit in 1934 in het Belgische recht ingevoerd, en in het huidige Wetboek van de nationaliteit opgenomen vanaf de aanneming ervan, in 1984.

Aanvankelijk had de bij artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit geregelde procedure tot vervallenverklaring van de nationaliteit enkel betrekking op de ernstige tekortkomingen aan de verplichtingen als Belgische burger; artikel 387 van de wet van 27 december 2006 heeft die mogelijkheid tot vervallenverklaring vervolgens uitgebreid tot de gevallen van fraude met het oog op het verkrijgen van de Belgische nationaliteit.

B.3.3. Zoals zij bij het in het geding zijnde artikel 23, § 1, 2°, wordt geregeld, maakt de vervallenverklaring van de nationaliteit het mogelijk te verzekeren dat de verplichtingen die iedere Belgische burger heeft, in acht worden genomen door de Belgen die hun nationaliteit noch door een ouder of een adoptant die Belg was op het ogenblik van hun geboorte, noch door de toepassing van artikel 11 van het Wetboek hebben verkregen, en maakt zij het mogelijk die Belgen, wanneer zij door hun gedrag tonen dat zij de fundamentele regels van het samenleven niet aanvaarden en ernstig afbreuk doen aan de rechten en vrijheden van hun medeburgers, van de nationale gemeenschap uit te sluiten.

Die uitzonderingsmaatregel, die door het openbaar ministerie voor het hof van beroep wordt gevorderd, betreft een ernstige tekortkoming aan de verplichtingen die iedere Belgische burger heeft, waarbij dat ruime begrip het mogelijk maakt feiten te beogen die geen door een Belgische rechter uitgesproken vonnis vereisen, en die zich evenmin beperken tot strafrechtelijke veroordelingen, noch tot strafrechtelijke veroordelingen die specifiek in artikel 23/1, § 1, 1°, van hetzelfde Wetboek zijn bedoeld.

B.3.4. Artikel 23/1, § 1, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit werd ingevoegd bij artikel 20 van de wet van 4 december 2012 « tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit teneinde het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken ».

In de parlementaire voorbereiding van de wet van 4 december 2012 wordt uitgelegd :

« Dit wetsvoorstel wijzigt artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit [...]».

De praktijk heeft echter aangetoond dat deze bepaling geen voldoende duidelijke juridische grondslag bood om met succes de voorziene procedure van vervallenverklaring van de nationaliteit op te starten ten aanzien van de personen die veroordeeld werden voor daden die zodanig ernstig waren dat er niet de minste twijfel kan bestaan over niet enkel het totaal gebrek aan wil van deze personen om zich te integreren in de onthaalgemeenschap maar ook over hun duidelijk gevaar voor de gemeenschap in het algemeen.

In dit opzicht stelt het huidig wetsvoorstel voor de vervallenverklaring uit te breiden tot personen die veroordeeld werden tot een vrijheidsstraf van minstens vijf jaar zonder uitstel, op meer algemene wijze, voor misdrijven waarvan het plegen werd vergemakkelijkt door het bezit van de Belgische nationaliteit.

Voor deze strafrechtelijke misdrijven wordt voorzien in een eenvoudigere procedure : de strafrechter zal de vervallenverklaring onmiddellijk uitspreken, samen met de straf. Hierdoor

wordt de omslachtige omweg via het hof van beroep vermeden. Die werkte immers enkel vertragend, en vormde een extra belasting voor de werking van de rechtbanken.

Een andere belangrijke wijziging is deze welke erin bestaat een vreemdeling van zijn Belgische nationaliteit vervallen te verklaren indien hij de Belgische nationaliteit heeft verkregen op grond van een schijnhuwelijk. Aldus wil het Wetboek van de Belgische nationaliteit strenger en efficiënter optreden tegen schijnhuwelijken die enkel worden aangegaan met het oog op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel, namelijk de nationaliteit van de Belgische echtgenoot » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-0476/001, pp. 11-12).

Die procedure « moet toelaten dat de strafrechter onmiddellijk het verval van de Belgische nationaliteit kan uitspreken, samen met de straf » (*ibid.*, p. 24) :

« Dit vermijdt [...] omslachtige procedure[s], waarbij een nieuwe Belg zich eerst schuldig maakt aan zware strafrechtelijke feiten, maar het Openbaar Ministerie daarna een volledig nieuwe procedure [moet] opstarten voor het hof van beroep, om de verkregen Belgische nationaliteit te laten vervallen.

Dit zorgt er voor dat het artikel 23 WBN totnogtoe grotendeels dode letter bleef » (*ibid.*).

In het verslag wordt eveneens uitgelegd :

« Ook de procedures voor het verlies van de nationaliteit worden versoepeld. Er wordt afgestapt van de archaïsche procedure waarbij het verlies van de nationaliteit door het hof van beroep moest worden uitgesproken » (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-0476/015, p. 5).

Artikel 604 van het Gerechtelijk Wetboek werd dan ook gewijzigd bij amendement, teneinde rekening te houden met het feit dat « de bevoegdheid van het hof van beroep inzake vervallenverklaring [...] niet langer exclusief is » (*Parl. St.*, Kamer, 2012-2013, DOC 53-0476/017, pp. 7-8).

B.3.5. Uit de aangehaalde parlementaire voorbereiding blijkt dat artikel 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit ertoe strekt een vereenvoudigde procedure in te voeren waardoor de feitenrechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, op vordering van het openbaar ministerie, de vervallenverklaring in bijkomende orde kan uitspreken ten aanzien van personen die zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf van meer dan vijf jaar zonder uitstel, met name voor een exhaustieve lijst van misdrijven (artikel 23/1, § 1, 1°) die als dermate ernstig worden beschouwd dat zij aantonen dat de dader zich niet wil integreren,

alsook wijzen op het gevaar dat die voor de maatschappij betekent; in die vereenvoudigde procedure wordt eveneens voorzien ten aanzien van schijnhuwelijken.

De procedure tot vervallenverklaring waarin in artikel 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit is voorzien, bestaat naast de in het in het geding zijnde artikel 23 bedoelde procedure, waarbij het respectieve toepassingsgebied en de respectieve inwerkingstelling ervan verschillend zijn.

B.3.6. De procedure tot vervallenverklaring die is ingevoerd bij artikel 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, ingevoegd bij artikel 20 van de wet van 4 december 2012, kan echter enkel van toepassing zijn vanaf de inwerkingtreding ervan op 14 december 2012, ten aanzien van de situaties zoals bepaald in artikel 32 van de wet van 4 december 2012.

Artikel 32 van de wet van 4 december 2012 bepaalt :

« § 1. Deze wet treedt in werking op 1 januari 2013, met uitzondering van de artikelen 18 tot 22, die in werking treden de dag waarop zij in het *Belgisch Staatsblad* worden bekendgemaakt.

§ 2. Voor de verzoeken en verklaringen ingediend voor 1 januari 2013, blijven de voordien vigerende bepalingen van toepassing. De artikelen 22, 23, 23/1, 24 en 25 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, zoals gewijzigd door de artikelen 18 tot 22 van deze wet, zijn evenwel onmiddellijk van toepassing op alle aanhangige verzoeken en verklaringen ».

B.3.7. Uit het voorgaande vloeit voort dat, zoals de verwijzende rechter oordeelt, de personen die zich in een situatie bevinden die vergelijkbaar is met die van de verwerende partij voor de verwijzende rechter, die de Belgische nationaliteit in 2000 heeft verkregen door nationaliteitsverklaring, en wier veroordeling dateert van vóór de inwerkingtreding, op 14 december 2012, van artikel 23/1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, niet het voorwerp van de bij artikel 23/1, § 1, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit ingevoerde procedure zouden kunnen uitmaken, maar enkel van de in het in het geding zijnde artikel 23 bedoelde procedure.

B.4. In zoverre daarin het verschil in behandeling wordt bekritiseerd tussen personen die enkel aan de in artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit bedoelde procedure

kunnen worden onderworpen, aangezien artikel 23/1 van hetzelfde Wetboek krachtens artikel 32 van de wet van 4 december 2012 niet op hun situatie van toepassing kan zijn, en personen die sedert de inwerkingtreding van de wet van 4 december 2012 aan de in artikel 23/1 van hetzelfde Wetboek bedoelde procedure zouden kunnen worden onderworpen, noopt de prejudiciële vraag tot een vergelijking die niet pertinent is. Die vergelijking heeft immers betrekking op situaties die door bepalingen zijn geregeld die op verschillende tijdstippen van toepassing zijn. Zij behoren niet - anders zou iedere wijziging van de wetgeving onmogelijk worden - tot die welke moeten worden onderzocht om na te gaan of de bestreden bepalingen bestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Het feit dat artikel 23/1 voorziet in een procedure die verschilt van die waarin in artikel 23 is voorzien, en dat die nieuwe procedure enkel van toepassing is op de vanaf 14 december 2012 aanhangige naturalisatieverzoeken en nationaliteitsverklaringen (artikel 32 van de wet van 4 december 2012), maakt het evenmin mogelijk te besluiten dat de in het geding zijnde bepalingen, zoals zij op de verwerende partij voor de verwijzende rechter van toepassing zijn, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden.

Voor het overige heeft de wetgever, door niet erin te voorzien dat de in artikel 23/1 bedoelde nieuwe procedure tot vervallenverklaring van toepassing kan zijn op feiten die vóór de inwerkingtreding ervan zijn gepleegd, een maatregel genomen die ertoe strekt de rechtszekerheid te verzekeren, door de personen die een verzoek tot verkrijging van de Belgische nationaliteit hebben ingediend, niet te onderwerpen aan een regeling die zij niet konden verwachten toen zij hun verzoek hebben ingediend.

B.5. Het Hof dient evenwel te onderzoeken of het in het geding zijnde artikel 23, los van artikel 23/1, door de procedure tot vervallenverklaring van de nationaliteit voor het hof van beroep te brengen en het niet mogelijk te maken een dubbele aanleg te genieten, de in de prejudiciële vraag bedoelde bepalingen niet schendt.

B.6.1. Artikel 2.1 van het Zevende Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens waarborgt het recht op hoger beroep in strafzaken :

« Eenieder die door een gerecht is veroordeeld wegens een strafbaar feit, heeft het recht zijn schuldigverklaring of veroordeling opnieuw te doen beoordelen door een hogere gerecht.

De uitoefening van dit recht, met inbegrip van de gronden waarop het kan worden uitgeoefend, wordt bij de wet geregeld ».

B.6.2. Aangezien de bij het in het geding zijnde artikel 23 ingevoerde vervallenverklaring van de nationaliteit een maatregel is van burgerlijke aard, onafhankelijk van elke strafrechtelijke vervolging, en te dezen wordt beoordeeld door het hof van beroep dat zitting houdt in burgerlijke zaken, dient de prejudiciële vraag niet te worden onderzocht in zoverre daarin een schending van artikel 2.1 van het Zevende Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens wordt aangevoerd.

B.7. Behalve in strafzaken bestaat er geen algemeen beginsel waarbij de dubbele aanleg wordt gewaarborgd.

Zoals blijkt uit hetgeen in B.3 is vermeld, vormt de bij het in het geding zijnde artikel 23 ingevoerde vervallenverklaring van de nationaliteit een uitzonderingsmaatregel, waartoe enkel door een rechtscollège kan worden besloten, op vordering van het openbaar ministerie. Door die op zichzelf staande procedure onder het hof van beroep te laten ressorteren, is de in het geding zijnde maatregel niet zonder redelijke verantwoording.

Voor het overige, op gevaar af iedere wijziging van de wetgeving onmogelijk te maken, kan uit de invoering van een nieuwe regeling niet worden afgeleid dat de oude, *ipso facto*, ongrondwettig zou zijn. De omstandigheid dat een mogelijkheid om hoger beroep in te stellen kan voortvloeien uit de inwerkingstelling van de in artikel 23/1 bedoelde secundaire procedure, heeft op zich niet tot gevolg dat de in het in het geding zijnde artikel 23 bedoelde regeling discriminerend wordt gemaakt.

B.8. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 604 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 23 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 17 september 2015.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels